

MAHİR ÖZKAN

20 Temmuz 1978'de Artvin Hopa'ya bağlı Çoliked [Akdere] köyünde doğdu. İlköğrenimini köyün Karaosmaniye İlkokulu'nda tamamladı. Ailesiyle birlikte İstanbul'a yerleşti (1990). Ümraniye Lisesi (1994) ve Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nden (1999) mezun oldu. Kocaeli Üniversitesi'nde felsefe yüksek lisans eğitimi aldı. 1999'da Kocaeli'de başladığı felsefe öğretmenliğini 2013'ten bu yana İstanbul'da sürdürmektedir.

Üniversite yıllarında Hemşin Ermenicesi ve kültürüne ilişkin derlemeler yapmaya başladı ve bunları 2007 yılından itibaren blogunda (www.hamshentsi.blogspot.com) paylaşımına açtı. *Nor Radyo*'da (www.norradio.com) "Hemşin Öyküleri" adında bir program hazırlayıp sundu (2009-2013). Haftalık *Agos* gazetesinde 24 öyküsü Türkçe ve Ermenice olarak yayımlandı (2008-2010). Bu öykülerin bir kısmı Hopa'da yayınlanan *Biryaşam* dergisinde Hemşince olarak yer aldı. "Kukku" isimli bir masalı da *Agos* gazetesinde Hemşince yayımlandı (25 Ekim 2013/912). Editörlüğünü Uğur Biryol'un yaptığı *Karardı Karadeniz* (İletişim, 2012) ve *Karadenizin Kaybolan Kimliği* (İletişim, 2014) adlı ortak kitaplara "Karadeniz Halkları, Asimilasyon ve Reasimilasyon" ve "Din ve Hemşinli Kimliği" adlı yazılarıyla katkıda bulundu. Hrant Dink Vakfı'nın gerçekleştirdiği Müslümanlaş(tırıl)mış Ermeniler Konferansı'na (2-4 Kasım 2013) "Hemşinli Kimliği: Kültür, Dil ve Din" adlı tebliğiyle katıldı. Hemşin Ermenicesi üzerine çalışmalarını HADİG (Hemşin Kültürünü Araştırma ve Yaşatma Derneği) bünyesinde sürdürmektedir.

u s u l g e r e ğ i

Kitaptaki öyküler büyük ölçüde yazarın yakın çevresindeki anlatılara ve kendi anılarına dayanmaktadır. Öykülerin hemen hepsi haftalık *Agos* gazetesinin Ermenice veya Türkçe sayfalarında (2008-2010), altı öykü ise *Biryaşam* dergisinde Hemşin Ermenicesi ile yayımlanmıştır (Latin harfleriyle, 2009-2011).

Bu basımda öyküler gözden geçirilmiş, Hemşin Ermenicesi ve Türkçe çevirisi paralel metin olarak sunulmuştur. Batı Ermenice yazı dilinin esas alındığı Ermeni harfli bölümde, öyküler ilerledikçe azalacak şekilde köşeli ayrıçlarla açıklamalar da verilmiştir.

*

Hemşin Ermenicesiyle kaleme alınan öykülerde yazarın yer yer Ermenice yazı veya konuşma dilinden sözcükler de kullandığı ve kitaptaki yazımın (Latin veya Ermeni harflerinin) Hemşin Ermenice ağızındaki sesleri veya söylenişleri büyük bir yaklaşıklıkla karşılarsa da, tam olarak yansıtma iddiasında olmadığı göz önünde bulundurulmalıdır. Klasik transliterasyonda “kh” ile karşılanan gırtlak ünsüzü için bu kitapta “x” harfi kullanılmış, yıldız imi (*) ile işaretlenen sözcüklere ilişkin açıklamalar öykü sonlarında verilmiştir.

*

Türkçe yazımda Ömer Asım Aksoy’un
Ana Yazım Kılavuzu (Epsilon Yay.) temel alındı,
Necmiye Alpay’ın *Türkçe Sorunları Kılavuzu*’ndan (Metis Yay.)
yardımcı kaynak olarak yararlanıldı.

y a y ı n c ı n ı n n o t u

HEMŞİN ÖYKÜLERİ
ՀԱՄՇԷՆԵԱՆ ՊԱՏՄՈՒԱԾՆԵՐ
HAMŞETSNAG HEKİYANER ՀԱՄՇԵՑՆԱԿ ՀԷՔԻԱՆԵՐ

Aras Yayıncılık
İstiklal Caddesi, Hıdıvyal Palas 231/Z.
34430 Tünel, Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 252 65 18 - 243 06 02
Fax: (0212) 252 65 19
info@arasyayincilik.com
www.arasyayincilik.com
Sertifika No: 10728

ARAS - UÇU 144

Hemşin Öyküleri
Mahir Özkan

Yayına (ve Ermeni alfabeli bölümü
açıklamalarla birlikte) hazırlayan
Ardaşes Margosyan

Kapak Tasarımı
Aret Gıdır

Kapak Fotoğrafı
Tolga Sezgin (Nar Photos)
Artvin

ISBN 9786055753443

Baskı ve Cilt
Sena Ofset, 2. Matbaacılar Sitesi 4NB7-9-11 Topkapı-İstanbul
Tel: (0212) 613 38 46 / Sertifika No: 12064

Birinci Baskı: Eylül 2014, İstanbul
İkinci Baskı: Haziran 2017, İstanbul

HEMŞİN ÖYKÜLERİ
ՀԱՄՇԷՆԵԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹՆԵՐ
HAMŞETSNAG HEKİYANER ՀԱՄՇԵՑՆԱԿ ՀԷՔԻԱՆԵՐ

MAHİR ÖZKAN
ՄԱՀԻՐ ԷՕԶԶԱՆ

TRANSLİTERASYON KILAVUZU

Aşağıdaki tablo Ermeni alfabesi için *bu kitapta* kullanılan Türkçe karşılıkları (sesleri) göstermektedir. Üç harf için verilen çift karşılıklardan ilki, ilgili Ermenice harfin sözcük başında, ikincisi ise ortasında (veya sonunda) geçmesi halindeki ses değeridir. İlk sütunda Ermenice büyük harfler, ikinci sütunda küçük harfler yer almaktadır.

Ա	ա	a	Մ	մ	m
Բ	բ	p	ԅ	յ	h, y
Գ	գ	k	Ն	ն	n
Դ	դ	t	Շ	շ	ş
Ե	ե	ye, e	Ո	ո	vo, o
Զ	զ	z	Չ	չ	ç
Է	է	e	Պ	պ	b
Ը	ը	ı	Ղ	ղ	ç
Թ	թ	t	Ր	ր	r
Ժ	ժ	j	Ս	ս	s
Ի	ի	i	Վ	վ	v
Լ	լ	l	Տ	տ	d
Խ	խ	x (=kh)	Ր	ր	r
Ս	ս	dz	ԅ	յ	ts
Կ	կ	g	Ի	լ	v
Հ	հ	h	Փ	փ	p
Չ	չ	ts	Զ	զ	k
Ղ	ղ	ğ	Օ	օ	o
Ճ	ճ	c	Ֆ	ֆ	f

Yüzyıllar öncesinden taşıdığı hazineneyi aktararak “ben” olmamda tarifsiz katkıları olan Hemşinlilerin *momisi*, annem Ardeletsi Suti'ye...

CADI HİKÂYELERİ 1: NİNE

Yaylalarda korku hikâyesi dinlemek çok eğlenceli olur. Yaylanın atmosferi bu hikâyelere çok uygundur. Elektrik yoktur. Televizyon, bilgisayar yoktur. Onun için de, yaylada insanlar kendilerine uzak hikâyeleri izlemezler. Kendileri hikâyelerin içinde olurlar. Yaylanın büyük düzlükleri göz alabildiğine uzanır. Ovanın ortasında, kendini, dünyanın bu zamanından çıkmış zannedersin. Güneş battıktan sonra, ay ve yıldızlardan başka ışık görünmez yaylalarda. Bir tek evlerin küçük pencerelerinden gaz lambasının ışığı görünür, başka da bir şey görünmez.

Önceden yayla evlerinin çevre duvarlarını kara taştan örerlerdi. Taşların arasına da toprak doldururlardı. Şimdi yeni evleri briketten yapıyorlar. Evlerin üstünü eskiden çam kütüğünden çekilen *gavara** ile örterlerdi. Şimdi çam kalmadı. *Gavara* yerine muşamba ve naylon kullanılıyor. Fazla yüksek değildir yayla evleri. Biraz uzunsan, başın tavana değer. İki üç gözlü olur yayla evi. *Şerempada** yiyecekler durur. Bir de misafir gelirse burada yatırılır. *Çerkenada** süzme yoğurt, peynir, lor süzme

ÇADUYİ HEKİYANER 1: MOMİ

Lernuke vaxi hekiya anguç tenuşe şad sefali gelli. Leroun atmosfere vaxi hekiyanoun şad umiş kuka. Alentirik çgo. Televiziyon, komputer çgo. Anu hama al, lerine, martige uyntsman heru hekiyaniye seyr enel çin. Uyinke, hekiyanoun meçe gellin. Lerin medz gortiyе, açvetset desadzin çak ergena gu. Hovidin meçkeldağе, tun kezi, aşxaris as çağan, turs eladz kidanas gu. Arakage mahi hedev, lusnikan u asdağknun turs, lus desevil çі lernuke. Me me danoun bidzilig baduhanneran gazyağetse lambin luse desevi gu, al a inçik çа.

Arçina, lerine dunoun polori badiye şidag karan kor-dzeni gu. Karoun aranuke al hoğ lelleni gu. Himi nor duniye piriketan şinin gu. Dunoun vaan avale, çami kutugan kaşvadz gavaratsov dzadzgeni gu. Himi çam menats oç. Gavarayı dağ, moşuma u laylon bidatsnevi gu. Şad partse ellil çі, lerine duniye. Kiç me ta ergen ellis, keloxet laylonin tibnu gu. Ergu yerek gyoз gelli lerine dune. Şerempayin udelikniye gungi gu. Me m'al musafir me ka hana, andağ bargetsnin gu. Çerkenayin madze-

işi yapılır. Mal sahipleri *şerad** kazanlarını, *daştı** orada bırakırlar. *Çerkenayı*, evin büyükleri banyo yapmak için de kullanırlar (Küçükleri ateşin yanında leğende yıkarlar).

Bir de ateş yakılan, oturlan yer olur. Orada yer, içer, oturur ve yatarlar. Eskiden, yaylada açık ateş yakarlardı. Taş duvarın dibinde düz bir taş olurdu; *kuak** derlerdi ona. *Kuakın* önünde *xondzoğodu** yatırır, odunları üzerine koyar, *gilimoru** asarlardı. Ekmek taşını ateşin üzerinde ısıtıp, *kuakın* üzerine bırakırlardı. Hamuru içine doldurup, sacı üzerine koyar, (sacı da) közle örterlerdi. Bu taşın içinde pişen ekmek çok lezzetli olurdu. Şimdi yayla evlerinde açık ateş kalmadı. Onun yerine soba yanıyor.

Sobanın etrafında tahtadan yapılmış oturacak yerler olur. Oturacak yerin bir yanında da yatmak için seki bulunur. Seki duvardan duvara uzanır; oturaktan daha geniş olur. Evdekiler gece sekinin üzerinde dizilip yatarlar. Yaylada geceleyin köpeklerin sesi dışında ses çıkmaz. Gecenin sesini dinlemek için dışarı çıkarsan, köydeki gibi, ateşböceklerinin ışığını görüp derenin sesini duymazsın. Yaylada her yer sessizlikle doludur. Korkarsın. Bugünü hatırlatan ufak tefek birşeyleri de görmeden, hangi zamanda olduğunu bilmezsin.

Yaylada karanlık çöktükten sonra evlere doluşur, sobanın etrafına toplışırdık. Önce Allah ne verdiyse, karnımızı doyururduk. Sonra sobada kaynamakta olan çayla kuzinenin içinde pişmekte olan patatesleri beklerken, *momilerin* [ninelerin] hikâyelerini dinlerdik.

Momilerin hikâyelerinin en ünlüleri cadı hikâyeleriydi. *Momiler* cadı hikâyeleri anlatırken, söylediklerine çok dikkat ederlerdi. Çünkü hikâyesini anlattığı cadıyı herkes

kam, banir, vaznad kamuşi pane genin. Maldirniye, şera-
di cugalniye, daşte andağ var tenin gu. Çerkenan, dane
medziye poxvuşi hama al bidatsnin gu (Bidzignun giya-
gutse mode, lagenin meçe poxvetsnin gu).

Me m'al giyag koladz, nesdadz dağe gunna. Andağ
gudin, xemin, nesdin u bargin gu. Arçina, lerine pats
giyag koleni gu. Karabadin dage sal kar me gunnar; kuak
gaseni anu. Kuagutse arçetin xondzoğode lorxetsnen,
padiye vaan tenen, gilimore gax tskeni gu. Hatsin kare
giyagutse vaan daktsenen, kuagutsin vaan var teneni gu.
Xemure meçn i var lellen, sace vaan tenen, korxen gu.
An karin meçe epadz hatse şad anuş gellir. Himi lerine
dunoun pats giyag menats oç. Anu dağe peçko gayi.

Peçkoyin polore, daxtgan şinvadz nesdeldağer gunna.
Nesdeldağın meg semtin al, barguşi hama sakvi gunna.
Sakvin meg badan meg bade ergana gu; nesdeldağan al
aveli len gelli. Daninoke, kişere, sakvetse vaan şarvelov
bargin gu. Lerine, kişere, şenoun tsenan turs, tsen ellel
çi. Kişerin tsene anguç tenuşi hama turs elles hana, kağın
bes, gadzoriknun luse desnel u kedin tsene imanal çeş.
Lerine emmen dağ antsenov like gelli. Vaxes gu. As ores
midket piyoğ isa ina inçikert men al desnus oç hana, vor
oxti yes çkidanas gu.

Lerine medoğume engi hedev, dune letsvak, peçkoyin
polore joğvevaki gu. Araç, Asdpadz inç u devets, poriyes
geştatsenaki gu. Hedev peçkoyin vaan yep elloğ çayn u
formayin meçe epoğ kartopiniye bed enele, mominoun
hekiyaniye anguç tenaki gu.

Mominoun hekiyanun emmenu nişanavorniye çaduyi
hekiyanern i. Mominiye çaduyi hekiyaner pats enele,
astadznun şad dikkat geneni. İnçi u, hekiyan pats aadz

tanırdı. Bir yandan da korkarlardı: Cadı denen gerçekten cadı değilse, günahını alırım diye; yok eğer gerçekten cadı ise, kendisiyle uğraşır diye korkarlardı. Bu yüzden cadının adını söyledikten sonra *mağke kelxun* [günahı başına] derlerdi.

Anlattığı hikâye kendi gözünün önünde olmuş (yaşanmış) olmazdı. Ama sanırsın ki kendisi görmüş, sanırsın ki kendi başına gelmiş bir hikâye anlatıyor; öyle anlatırdı. Cadının adını verirdi. Nerede olduğunu, ne zaman olduğunu söylerdi. Herkesin bildiği olaylara bağlayarak anlatırdı hikâyeyi. Önce kendisi inanırdı söylediklerine.

Yine bir akşam, evde sobanın etrafında toplanmıştık. Kızgın sobanın içinden ateş dışarı alev saçıyordu. Sobanın içinde yanan odunun çıkardığı ses evi dolduruyordu. Evin içindeki gölgeler *mominin* yüzünde dans ediyordu. Çok eski yılların dansları... Gözlerim *mominin* gözlerinin içinde dinledim bu hikâyeyi:

“Yavrum, eskiden bizim karşı köyde Koşi adında bir adam varmış. Bu Koşi, Guşe adında bir kızı seviyormuş. Kız da Koşi’yi seviyormuş. Annesi ve babası önce kızı Koşi’ye vermek istememişler. Çok iyi yerlerden istemişler Guşe’yi. Eee, Guşe çok güzel kızdı. Elçilerin hepsini de geri çevirmiş. ‘Ben sevdiğim dışında adam almayacağım’ demiş. Bir iki yıl Koşi’den vazgeçer diye beklemişler. Kız vazgeçmeyince, daha birşey yapamamışlar, vermişler sevdiği adama.

Çok geçmemiş, genç adamla kadın ilk bebeklerini kucaklarına almışlar. Çok sevinmişler çocuk(ları) olduğu için. Eee, kim sevinmez ki! Ama sevinçleri çok uzun sürmemiş. Birkaç ay sonra, bebek annesinin sütünü

çaduyin, emmen hoki cançer gu. Tem al vaxeni gu. Çadu astevadze şıdag çadu ça ta a, mağke garnum deyi; çaaa, şıdag çadu a ta a, uyne hede kengi deyi vaxeni gu. Anu hama, çaduyin anune aseni hedev, “mağke kelxun” gaseni.

Pats aadz hekiyan uyne açvetse arçetin ağadz pan elli çer. Ama kides ta inke desadz uni, kides ta uyne kelxun egadz hekiya me pats gena; aman pats gener. Çaduyin anune gudar. Vordag elluşe, yep elluşe gaser. Emmen hokiyin kidatsadz panoun gabelov pats gener hekiyan. Araç, inke avdar gu astadznun.

Ali meg igun me, dane peçkoyin polorin joğvevadz aki. Gadzenderadz peçkoyin meçnan, giyage turn iyus gadz muxter gu. Peçkoyin meçe ayroğ padin hanadz tse-ne, dune liktsener gu. Dane meçi şukiye, momun eresin bar geneni. Şad araçi darvenun barniye... Açveniyes momun açvenun meçe anguç teyi as hekiyas:

“Orti, araçma mer entu kağın, Koşi anunov meg mart me gunna. As Koşis, Guşe anunov meg ağçig me haz gena. Ağçign al, Koşiyis haz gena. Marn u dade araç ağçige Koşiyis devuş uzadz çunin. Şad soy dağernun uzadz unin Guşeyin. Eee, Guşen şad erand ağçig er. Elçinoun emmenin al yed tartutsadz uni. ‘Yes haz aadzas turs mart arnoğ çim’ astadz uni. Meg ergu dari Koşitsan vaz gantsni deyi bed aadz unin. Ağçign u vaz antsadz ça hana, al inçik enel çgartsadz in, devadz unin haz aadz martun.

Şad antsadz ça, cahel martn u genige seftaku dzidzgere ontiye aradz unin. Şad haz aadz unin dzidzgere ağadz a hana. Eee, vov haz enel çi! Ama haz enutinniye şad er-gen keşadz ça. Kani me amis hedev dzidzgere more dzi-

emmez olmuş. Önce başka kadınların sütünü vermek istemişler, o da olmamış. Çocuk o kadını da emmemiş.

Çocuk yavaş yavaş erimeye başlamış, benzi solmuş. Herkes, 'Bu çocuk nazar oldu galiba' demiş. Annesi ve babası çocuğu hocaya götürmüşler. Nazar duası, korku duası, ne ki dua var okumuş hoca. Hocanın duaları da çare olmamış. Sonra, 'Daha ne yapalım, bir de doktora götürelim' demişler. Kaç doktor gezmişler, hiçbiri ilaç olmamış. Çocuk, gözlerinin önünde erimiş yavrum. İki ayın içinde de ölmüş. Çok büyük acı çekmişler. Yavrum, Allah kimseye evlat acısı vermesin bu dünyada."

Momi sekinin üzerinden ağır ağır sobanın önüne gitti, kapağını açtı. Elindeki maşayla ateşi karıştırdı. Sobanın altından kurumuş küçük bir odun kaldırdı, sobaya attı. Sonra da sobanın diğer kapısını açtı. Kuzinenin içindeki patatesleri maşayla çevirdi. Bir yandan da ağır ağır başını sallıyordu. Gözlerini ateşe dikti, sanırsın ki ateşin içinde kayboldu.

İçimizden biri:

"Momi! Sonra ne olmuş?" diye sordu.

Momi yeniden ağır ağır kendi yerine geçti:

"Bir yıl sonra Guşe yeniden gebe kalmış. Adam kadına gözü gibi bakmış. Kadın ne isterse yapmış adam. Zamanı gelmiş, kadın çocuğu doğurmuş. Ben görmemişim, yalan olmasın. Ay gibi parıldayan, güzel, beyaz yüzlü bir çocuktü dediler.

İki üç ay sonra bu çocuk da diğeri gibi solmaya başlamış. Yemeden içmeden kesilmiş. Ne yapmışlarsa çare olmamış. Yavruuum, yavrum! Kışmış. Yolları kapamışmış kar. Çocuğu doktora da götürememişler. Çocuğu kurtaramamışlar.

dzan yed gedradz a. Araç, uruş genoç gate devuş uzadz unin, an al ağadz ça. Dzidzgere an genoçan al giyadz çuni.

Dağan gamats gamats haluşı gebadz a, cermegadz a. Emmen hoki “As dağas açk eretsav ta kidim” astadz uni. Marn u dade dağın xoca itus daradz unin. Açk eruşı duva, vaxi duva, inç u duva go, gartatsadz a xocan. Xocayın duvanin al car ağadz ça. Hedev, “Al inç enik? Me m’al doxtor danik” astadz unin. Kani doxtor bededadz in, oç mege tağ ağadz ça. Dağan, açvenun arçetin haladz a, orti. Ergu amisin meçn al meradz a. Şad medz var kaşadz unin. Orti, Asdpadz umets daği var da oç as aşxaris.”

Mome sakvetse vaaynan gamats gamats peçkoyin arçete kenats, ture pats aav. Apun ağışove giyage xarnets. Peçkoyin dagnan çortsadz bidzig pad me ver galav, peçkon iyus ni etir. Hedev al, peçkoyin megal ture pats aav. Formayın meçi kartopiniye maşatsove tartsut. Tem al, gamats gamats keloxe taper gu. Açvin giyage dengets, kides ta giyagutse meçe gorsevetsav.

Meçvenus meg hoki me:

“Momi! Hedev inç ağadz a?” asats.

Momin ali gamats gamats uyne dağe antsav:

“Darvu me hedev Guşen ali ergudag menatsadz a. Marte, genoçe, açvetse bes put aadz uni. Genige inç u kuza, aadz uni marte. Oxe egadz a, genige dağan unna-tsadz a. Yes desadz çunim, sud elli oç. Lusnikayi bes çarağdoğ, erand, cermag eres dağa men er astin.

Ergu yerek amis hedev, as dağas al megalin bes cermeguşi gebadz a. Uduşan, xemuşan gedrevadz a. İnç u aadz unin, car ağadz ça. Orti, orti! Tsemer gelli. Campaniye xepadz gunna tsune. Dağın doxtor al danel çgartsadz in. Dağın xalesel çgartsadz in.

Bu çocuk da diğeri gibi ölmüş. Evin ihtiyarları, iki kardeş ve karıları, hepsi de yıkılmış.

Çocuğun ölümünün üzerinden bir yaz ve bir kış geçmiştir. Bir daha yaz gelirken (yaklaşırken) Guşe bir bebek daha doğurmuş. Her yaz olduğu gibi, ihtiyarlar torunlarıyla birlikte yaylaya çıkmışmış. Evde iki kardeş ve gelinler kalmış, çayı toplamak için. Guşe bir yandan kendi çocuğuna bakmış, bir yandan da çay toplayanlara yemek yetiştirmiş.

Adam çocuğun üzerine titriyormuş. Ne yaparsa yap-sın, aklından önceki çocukların ölümünü çıkaramamış. Her gün, 'Bu çocuğa da bir şey olursa, ne yapayım, nerelere gideyim?' diyormuş kendi kendine.

Komşularından yaşlı bir kadın Koşi'ye acımış. Bir gün, 'Yavrum! Sana bir akıl öğüt vereyim. O senin çocukların işi hastalık işi değil. Senin çocukları cadı yiyor. Cadılar geceleri gizlice gelir, maşa ile çocukların yüreğini çıkarırlar. Sonra da yerler. Cadılar çocukların yüreğiyle beslenerek yaşarlar. Evin etrafına adam koy. Geceleri bekleyin çocuğu, yakalayın cadıyı. Yoksa o çocuğu da götürecektir. Ha! Bir şey daha söyleyeyim, cadılar kendi sevdiği çocukları daha çok yerler' demiş.

Adam bir yandan inanmamış, bir yandan da, ya gerçekse diye beklemeye başlamış geceleri. Birkaç akşam geçmiştir. Bir akşam, yarı geceden sonra bir de bakmış ki, derenin üzerinden ata benzer siyah bir şey geliyor. Adam saklandığı yerde korkudan titremeye başlamış.

Dereden gelen, biraz daha yaklaşmış avluya girince adamın aklı başından çıkmış. Gelen, domuza binmiş bir kocakarıymış meğer. Kocakarı yavaş yavaş evin kapısına yaklaşmış. Kapıyı açıp eve girerken, adam saklandığı yer-

As dağas al megalin bes meradz a. Dane halivor barav, ergu axpar u genigniye, emmenn al xeçadz in.

Dağin mernuşin vaanine meg amar m' u meg tsemer me antsadz a. Me m'al amar kale, Guşen meg dzidzger men al unnatsadz a. Emmen amari bes, halivorn u barave, tornoun hede lern i ver eladz gelli. Dane ergu axpar u harsiye menatsadz in, çaye kağuşi hama. Guşen, teme uyne dağin put aadz uni, teme al, çay kağoğnun hats-tatsan jemnetsutsadz uni.

Marte dağin vaan şad engadz a. İnç u ena, ena toğ, midkan araçi dağotse mernuşe hanel çgartsadz a. Emmen or 'As dağis al inçi me elli hana, inç enim? Nor ertam?' astadz uni inkn u inke.

Tergitsnun meg barav me Koşiyin varadz a. Meg or me: 'Orti! kezi meg xelk me xarat dam. İda, ku dağotset pane hivandutini pan ça. Ku dağotse çadun guda. Çaduniye kişere kağduts kukan, ağışov dağin sirde hanin gu. Hede al gudin. Çadveniye dağotse sirde tatsan enelov gabrin. Danet polore mart ti. Kişerniye bed aek dağin, çaduyin pernetsek. Ça na, ida dağat al danog a çadun. Ha! Me m'al inçi me asim, çaduniye uyne haz aadz dağotse al şad gudin' astadz uni.

Marte teme avdadz ça, tem al aha da şidag elli deyi, bed enuşi gebadz a kişerniye. Kani me igun antsadz a. Meg igun me, ges kişeran hede, me m'al u put aadz uni hana, kedin vaan i ver, tsiyu lemani tux inçi me kuka. Marte takadz dağe, vaxuşan toğuşi gebadz a.

Kednine egoğe, kiç m'al modgintsadz u ture medadz a hana, martun xelke kelxan eladz a. Egoğe, xozin hedzadz barav men a maga. Barave gamats gamats dane turn iyus modgintsadz a. Ture pats enel u dane meçn iyus med-